

JASNOŚĆ (402) *sb f*

a oraz o jasne.

sg *N* jasność (125). ◇ *G* jasności (88). ◇ *D* jasności (14). ◇ *A* jasność (66). ◇ *I* jasnością (62). ◇ *L* jasności (40). ◇ *V* jasności (4). ◇ *pl N* jasności (2). ◇ *A* jasności (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII(XVIII) – XVIII w.

1. Światło, blask; *claritas, splendor Mącz, Calep, Vulg, Cn; lumen Mącz, Cn; lux Mącz, Calag; claritudo, fulgor Mącz, Cn; serenitas PolAnt; candentia, candor, claror Cn (304)* : *OpecŻyw* 172; *GlabGad* B6v; Gránat wżytki pochodnie ogniſthe ſwą iáñoſcią przewyżſza *HistAl* G3v, G3v; *Vkazało* ſie ſłońce nadobney iáñoſci *RejWiz* 108v, 116, 145, 148 [2 r.], 153v [2 r.], 154 [5 r.], 154v, 179v, Cc6; *BibRadz Ps* 18/13; Słońce y mieſiąc/ iednákiey tedy iáñoſci oboie było *BielKron* 462v, 35; Fenestro, Okno czinię/ Yáñoſć á ſwiatło prziwodzę. *Mącz* 120c; Lampas, Latine fax. Lampa, Pochodnia kágániec. Vel etiam idem quod splendor, iáñoſć. *Mącz* 183c; Lux, Światłość/ Dzień/ yáñoſć *Mącz* 201a, 55d, 139a, 199c, 398c, 409c; *SarnUzn* E4v; *RejAp* 14, 200; gwiazdá od gwiazdy rozna ieſt iáñoſcią [diferť in claritate *Vulg* 1.Cor 15/41] *KuczbKat* 95 [przekład tego samego tekstu: *ModrzBaz* 89, *WujNT* 84, 364, 1.Cor 15/41]; *ModrzBaz* 89; Liecht. Światłość. iáñoſć. Lux *Calag* 335a; We dni ſwiąteczne o trzecięy godzinie na dzień gdy ſłońce iáſnie ſwieciło: vkazał ſię wielki krzyż ná powietrzu [...] Ktory ták iáſny był/ iſz go promienie ſłoneczne zágáſić nie mogły/ y owżem ſłońce iáñoſcią przebijáiąc/ widzieć ſię wżytkim dał. *SkarŻyw* 277, 570; *Calep* 203b, 357a, 784b, 999b; *GrabowSet* E2v; *WujNT* 84, 364, *Act* 26/13, 1.Cor 15/41; *SkarKaz* 5b.

jasność czyja [w tym: czego (23)] (40): *HistAl* G3, I7, K5; *BielKom* E5; Azałz Słońce też y Mieſiąc w ſwey pyękney yáñoſci/ Nye yáwnye tu chwali Pána w yego wſſechmocności *LubPs* ff3v, Q4; Celum Empireum [...] to nam wykłada/ iż niebo ogniſte/ A zázwdy w ſwey iáñoſci dziwnie przezroczyſte. *RejWiz* 154, 2v, 7v, I09v; *BibRadz Is* 30/26; *BielKron* 135v; á iáñoſć pochodniey żadney iuż nie będzie nigdy widzianá w tobie *RejAp* 153v, llv, 14; *RejPos* 5; *RejZwierc* 71v; *WysKaz* 44; *ArtKanc* S18; *GórnTroas* 34; *LatHar* 667; *WujNT* *Mar* 13/24, *Act* 22/11. Cf »jasność gwiazd«, »jasność księżyca«, »jasność słońca«, »jasność światła«.

W połączeniu szeregowym (1): [gwiazdy] inſze wżytkie rzeczy ſwieckie/ iſzlicznoſcią/ ſubtelnoſcią/ iáñoſcią/ y trwáloſcią bárzo przechodzą *LeovPrzep* a3.

W porównaniach (19): *BierEz* Gv; *LubPs* hh2; A iáñoſć mieſiącá będzie iáko iáñoſć ſłoneczna/ y ſwiatłość ſłońcá ſiedmioráko ſię roziáſni iáko iáñoſć ſiedmi dni *BibRadz Is* 30/26; Widziałem Szátaná gdy leciał z niebá iáko iáñoſć. *BielKron* 467; *SarnUzn* B5v; *RejAp* 11v, 14; *GórnDworz* Cc4; *RejPos* 3; grzechy twoie roſpłyną ſię iáko lod od iáñoſci ſłoneczney [sicut serenitas in glacie, sic solventur tua peccata]. *BudBib Eccli* 3/16; *CzechRozm* 70v; DVſzo ſpięway pánu pieſń [...] Ciebie iáñoſć/ iáko płaſzcz ozdoby/ odziała [amictus lumine sicut vestimento *Vulg Ps* 103/2]. *KochPs* 154; *CzechEp* 106, 253; *ArtKanc* S18; *GórnTroas* 34; *WujNT* 753; żywot y zebranie ludzkie/ iáko bez iáñoſci/ ták beż [!] ípráwiedliwoſci/ zoſtác ſię cálo nie może. *PowodPr* 63.

W przeciwstawieniach: »jasność ... ciemność (8), cień, czarność, noc« (3) (13): *LubPs* ee; *RejWiz* 2v, 153v, 154; dobry málarz/ cieniem/ wyſádzi rzecz/ y vczyni iá oblą: á iáñoſcią poda ná dálą/ ná głębią/ zniży/ íkroci/ podług potrzeby. *GórnDworz* I5v; *RejZwierc* 138; *SkarŻyw* 180; *KochTr*

4; *ArtKanc* A12v, A16v; *ZawJeft* 33; czarność żaloby/ którą wżytkie ściány okryto/ z iáñością ták wielkíy wielkości świec *WysKaz* 44; Widżim/ áno go iáñość niemála okryłá Promieniem łwym/ y czarné ciemności rozbiłá. *GosłCast* 74.

Przysłowie: kto nabliżey iáñości/ iásnieyłym fię łtawa *KołakSzczęśl* A2.

Zwroty: »jasność dawać« (2): *RejWiz* A2; kiedy záchodzi/ milfzá iáñość dawa Słońce/ á niż w południe/ gdy nád głową łtawa. *GórnTroas* 73.

»jasnością objaśniać« (1): *Irradio*, promieniem á yáñością obyáńiam. *Mącz* 345a.

»świecić (się) w jasności; jasność się oświeciła, świeci; jasnością oświecon« (3; 2 : 1; 1): *HistAl* 17; *RejWiz* 7v; *BibRadz Act* 12/7; A twarz iego iáko łłońce fię łwieciłá w iáñości twoiey. *RejAp* 11v, 14; *CzechRozm* 120; A oto ániół Páńłki przyłtąpił/ á iáñość fię oświeciłá [*et lumen refulsit*] w gmáchu *WujNT Act* 12/7.

Wyrażenia: »jasność gwiazd« = *claritas stellarum* *Vulg* [szyk 2 : 1] (3): *KuczbKat* 95; Niebá [o narodzeniu *Chrystusa*] oświádczáiá/ nowych gwiazd iáñościá/ Anyeli śpiewániem y wielką rádością *GrabowSet* Kv; *WujNT 1.Cor* 15/41.

»jasność łsnáca się, błyskajúca« [szyk 2 : 1] (2 : 1): zápalił fię płomień/ ktory przed iáñością od ołtarzá fię łńáją zgáłnął. *BibRadz 2.Mach* 1/32; *Mącz* 422a; *BudBib 2.Mach* 1/32.

»jasność księżycá, miesiáca, miesiéczna« = *lux lunae* *PolAnt*; *claritas lunae* *Vulg* [szyk 4 : 1] (3 : 1 : 1): *RejWiz* 153v; *BibRadz Is* 30/26; *KuczbKat* 95; Nie będziefz iuż wiécy mieć łłońcá ku dniowey świátłóści/ ani iáñość Kłiężycá świecić tobie będzie. *CzechRozm* 120; *WujNT 1.Cor* 15/41.

peryfr. »nocná jasność« = *księżyc* (1): *Noctiluca*, Xiężic/ nocná yáñość. *Mącz* 252a.

»jasność słoneczná, słońcá« = *lux solis* *PolAnt*; *claritas a. splendor solis* *Vulg* [szyk 17 : 7] (19 : 5): *OpecŻyw* 18v; Bowiem gdyż światłóć więłtza, mniefszą zacmia przeto onego łwiefzenia z oczu tich zwierzáth pochodzącego wednie nie widać, dla łłonecney iáñołci *GlabGad* B6v, B5; *RejPs* 54v; *HistAl* C4, 17v; *LubPs* Q4v; *RejWiz* 2v, 153v; *BibRadz Is* 30/26; Bo łłtność iáko łtárzy Doktorowie przykłády dáiá/ ma fie iáko Słóńcze w zupełności/ ále Perfoná iákoby onego łłóncá iáñość/ gorácość/ y łámo *centrum* áłbo *discus Solis*. *SarnUzn* B5v; *RejPos* 189; *KuczbKat* 95; *BudBib Eccli* 3/16; *CzechRozm* 70v; *SkarŻyw* 259; Y nienápátrzáwłzy łye iáñołci łłonecznéy/ Połzłá niebogá widziéc kráiów nocy wiecznéy *KochTr* 4; *CzechEp* 106, 253; *ZawJeft* 33; *WujNT* 364, *Act* 26/13, *1.Cor* 15/41, 620.

»jasność światłá, światłółci« = *claritas luminis* *Vulg* [szyk 4 : 1] (3 : 2): *Leop Act* 22/11; y táká iáñość światłółci oney błýfzczáłá/ ilz fercá łtoiácych wielką boiáźniá przeniknęłá *SkarŻyw* 589; *WujNT Act* 22/11; łłóncá twarz iáńégó/ Promień tráci: iuż ginie iáñość światłá tégó. *GosłCast* 19; *SzarzRyt* A2v.

»wielką jasność« [szyk 3 : 2] (5): Wteⁿ czas gdy fie to chwáłebneé z mártwych włtaniyé łtáło/ łtroże włlytcy co iego grobu łtrzegłi/ ij od wielkié, iáñołci złękwłly fie/ ná ziemię popadali za mártwé. *OpecŻyw* 163v; *PatKaz III* 105; *RejPs* 24; *BielKron* 376; *RejPos* 284v.

W przén [czego (20), czyjá (3)] (28) : *PatKaz III* 109; *WróbŻółt* Sv; *OpecŻyw* 187; Sąłiedzi náłzy Litwá/ [...] niechże łye obróci ku iáñołci łwobody Krolełtwá Polłkiég^o *OrzQuin* Q2v; Ále gdy fie iuż ktory obłádzi od iáñołci prawdy/ iuż wpada ná ziemię/ á nie nie ma do niebá. *RejAp* 109v;

aby ci ktorzi zacnego rodu łą wżeląką pilnością do tego fię gárnęli/ żeby od podlejże⁶⁰ ftanu ludzi/ iáľnością cnoty [*luce virtutis*]/ y wczćiwych [spraw niebyli zátarci *ModrzBaz* 74v; *KochPs* 132; *SkarŻyw* 301; *WujNT* 104 marg; My Włádyław/ z łáľki Bożey Krol Polłki [...] wiary Powłzechny poznawłzy iáľność [*fidei catholicae recepta et cognita claritate JanStat* 744]/ Koronę Krolełtwá Polłkiego przyęłłmy *SarnStat* 987.

W porównaniach (6): Bo iák łóńce wżytkim łwieceć/ Przechodzi gwiazdy y miešć: Ták się Ligurgowo páńłtwo ma/ Swą iáľnością ine zácma. *BierEz* G2; *RejPs* 183; [cnota] nigdy zgáľnác nie może/ á ząwżdy oná łobie znaydzie drogę kędy fie wynurzyć mušł/ á iáľność łwá iáko łóńce po dzdzu ząwżdy wyiášnić y ołwiećć mušł. *RejZwierc* 100; *CzechRozm* 183; *ModrzBaz* 51v; Spráwiedliwošć ięłł iáko dułza ábo iáľność R. P. *PowodPr* 63 marg.

W przeciwstawieniach: »ciemnošć (4), cień, zácmmienie ... jasnošć« (6): ták iż niemáło wiernych w onym zácmmieniu łtráććlo byłó iáľnošći łwoiey/ to ięłł łzczyrey wiary *RejAp* 75v, 136, 136v; *SkarJedn* 224; Gdyż tu iáľnošć wielką łłowá BOżego widzę: ktorą trudno ćieniem połtáwney/ rozumu ludzkiego mądrošći/ zálłonić. *CzechRozm* 251; Gdy fię tá o kim dobra [łława] węc rozšiewa, Choćiaz w ćiemnošći łwoie iáľnošć miewa. *KlonKr* A2v.

W charakterystycznych połączeniach: jasnošć cnoty (2), łaski, prawdy (6), swobody, wiary (2).

Zwroty: »jasnošćią łwieceć (ołwiecać); jasnošć łwiecei, aby ołwiećć mogłá« [szyk zmienny] (3; 1 : 1): *SkarJedn* 310; Iáľnošć tedy Ewáńieliey ł. prawđziwie łwiecei w łercách wżytkich wierzących *NiemObr* 84, 68; *WujNT* 859; Y łobie dobrze łćielem/ y drugim iáľnošćią Y z pobudką ku cnoćie łwieceim pobožnošćią. *GosłCast* 44.

»zácmmiac jasnošćią« (2): *BierEz* G2; Bo iáko złoto wagą y łłáchetnošćią łwá wżytkie inłze krułzce przechodzi/ tákći cnoty/ godnošći y męłłtwá znáki łwoie iáľnošćią wżytko inłze máią zácmmiac [*ita virtutis insignia splendore suo cuncta alia debent obscurare*]. *ModrzBaz* 51v.

»zátłumiac jasnošć« (1): á łnadźby łepiey áby ie łobie do końcá pokáľáli niźli imi máią ták hárcowáć/ zátłumiáiac tą ćiemnošćią łwoie łzczyrą iáľnošć prawdy á náuki wierney Páńłkiey. *RejAp* 136v.

Szereg: »jasnošć i łwietnošć« (1): Słowem błýłkáwice znáczy iáľnošć y łwietnošć košćiołá powłzechnego *WujNT* 104.

Przen: O czystošći łusy i ciałá promieniujćey z łwarzy łudzi spráwiedliwych (8) :

W połączeniach szeregowych (8): yęłzly łpyłnołzćyą obaczyłch nycz cznoty nyenaydzyęłch nycz łáľky myłofyerdzya nycz czudnołzćy a yáľnołzćy czego by w pannye maryey nyenaláłł dołłatecznye *PatKaz III* 150v, 109, 123; Candor, yáľnošć/ nieobłudnošć/ niechyłrošć. *Mącz* 33b; *RejAp* 131v; *SkarŻyw* 131, 317, 557.

a. *Blask nadziemski, łwiatłó jako znak, który w łpóšób widzialny ukazuje coš z Boga, jest odbiciem jego łhwały, uwydatnieniem majestatu Boga albo objawieniem się łstoty pełnej grozy; majestat, łhwałá; w odniesieniu do łwiętych i ciał uwięlbionych (po łądzie ołłatecznym) odbłask łwiatłóšći bożej; claritas, gloria, splendor Vulg* (129) : *PatKaz III* 112v; GDy dziewitza Maria od łwégo milé⁶⁰ łyna ij od áńiołow z wielkim węłelim przez niebo [...] była prowadzona/ takową iáľnošćią ogarniona była od Iezufa [iż łwiatłóšćią łłóńce zácmmiła] *OpecŻyw* 182, 20v; ponyewáż im [ápostółom] Pan tę yáľnošć dáł/ ktorą

łam od oycá myał *KromRozm II* gv; *KromRozm III* B8v, K5v; *Leop Sap* 4/1; Aby wńzech vmárłych ciało/ w iáлноści z grobu powtáło. *BielKron* 135v; iż tá wielmożność Páńfka y s thymi wiernemi fwemi iuż y nád łońce y nád miefiąc iest iáлноścią wywyłszona *RejAp* 186, 14, 34; Stobą był zázwdy początek moy/ iefzcze zá czáfu możności twoiey/ w iáлноści świętey *RejPos* 231; A tá iáлноść/ iest nieiákie błýkńanie z wielkiey łzczeńliwosci dułzney przychodzácey na ciało *KuczKat* 95, 95 [4 r.], 215; Ich kwiát [o świętych i sprawiedliwych ludziach] z czálem niezbiega áni mdleie: bo iáлноści tey żadna ftárość niewádzi. *SkarŻyw* 130, 312, 456; *GrabowSet* R; *LatHar* 300; Abowiem y to co wvielbiono było w tey mierze nie byłóc wvielbiono/ dla oney przewyłszájącey iáлноści [*propter excelentem gloriam*]. *WujNT* 2.Cor 3/10; A my włzyscy/ odkrytym obliczem chwałę Páńfką iáko w źwierciedle vpátruiać/ w toż wyobrázenie przemienieni bywamy z iáłści w iáлноść (*marg*) z chwały w chwałę. (-) [*a claritate in claritatem*]/ iáko od Duchá Páńkiego *WujNT* 2.Cor 3/18, *Col* 1/11.

jasność czyja [w tym: czego (31)] (66): *PatKaz I* 4v; *PatKaz II* 54v; [Maryja] yełt yałznołzcz łzwytłółczy vyeczney a obrałz dobroczy yego *PatKaz III* 87, 110, 123; Oyttzowie gdy iałnołtz iéy [duszy Chrystusowej] wzrzeli/ barzo łie łtego radowali *OpecŻyw* 161; *WróbŻołt* D6, 117v, 118; kroł [!] tenći iest/ ktory rołkázuié włlytkiem łpráwam niebieskiem/ á ktory iest zewłłád przezroczyłty wiáłności máiełtatu łwego. *RejPs* 35, 121; ale łię łtaniem czyłczy/ iałny/ duchowny niełmiertelny przirownany iałności ciału Chriftułłowemu *SeklKat* Rv; Iż ye ze włłech trudnołci ná włłem wybáwiłá/ Też nyezwyceżóná moc rámyenyá twoyego/ A oná łtrałłna yáłność oblicza Bołkyego *LubPs* Mv, Kv *marg*, M2v, N2v, P5, T6v [2 r.], Z2v, Z3; *Leop Philipp* 3/21; Tymi słowy dawa znác iż łię łekty bárzo rozmnożyły/ przetho iáłność słońcá łpráwiedliwosci/ tho iest Kriřtułá/ vmnieyłzoná iest *BibRadz* II 138a *marg*, *Ps* 91/8, I 356b *marg*, *Is* 60/3, *Ez* 10/4, *Hebr* 1/3; *RejAp* 14 [2 r.], 75v, 131v, 182v [2 r.], 200, 202; miłółciwy Pánie/ ráczże też vderzyć thym promieniem tey łwiętey a możney iáłności twoiey/ á tą błýkńawicá łáłki tvey łwiętey/ ná nas ná włzytki prołtaczki łwoie *RejPos* 284; *KuczKat* 95, 285; *BiałKaz* E4; *BudNT Apoc* 18/1; *CzechRozm* 54, 120; *SkarJedn* 282; *SkarŻyw* 130; *CzechEp* 154; *WisznTr* 29; *ArtKanc* I2v, I10v; *GrabowSet* B4v, C4v, O, Q; O Dobry Iezu/ łłowo oycowłkie/ iáłności wiekułłtey chwały [...] náucz mię pełnić woley tvey *LatHar* 184; Nie rácz Pánie pámiéťác ná grzechy młodołci iego/ y niewiádołłoci ie^{go} ále wedłóg wielkiego miłółsierđzia tve^{go} włpomni nań w chwale iáłności twoiey. *LatHar* 657, 202, 366, 367, 410; Kto łię nád to wıełcey wywiáduie/ y łzpera w táiemnicách Bołkiego máiełtatu/ ten będzie zátłumion od iáłności iego. *WujNT* 564; Który [Chrystus] będac iáłnościá chwały [*sit splendor gloriae*]/ y wyráżonym obrázem iłtnołci iego/ [...] łiedzi ná práwicy máiełtatu ná wyłokołłciách *WujNT Hebr* 1/3 [*przekłád tego samego tekstu: BibRadz, BiałKaz* E4, *CzechRozm* 54, *SkarJedn* 282, *WujNT* 304, 753], s. 304, *Apoc* 18/1, 2.Cor 3/7, s. 620, 753; *SkarKaz* 516a.

W przeciwstawieniach: »jasność ... ciemność (3), niskołć, poniżenie« (5): *Leop Philipp* 3/21; *RejAp* 14; Nápráwi ciało niłkołci náłzey/ przypodobáne ciału iáłności łwoiey [*corpus humilitatis nostrae configuratum corpori claritatis suae* *Vulg Philipp* 3/21]. *KuczKat* 95; *ArtKanc* I10v; Ciemnołci me iáko łchwałá iáłność twoię? *GrabowSet* B4v.

W połączeniach szeregowych (6): *RejAp* 182v; *LatHar* 667; Stan łwiętych w niebie przyrownány iest łkłu [...] dla czyłtołci/ łzczyrołci/ iáłności y przezroczyłtołci ciał wvielbionych. *WujNT* 888; ále

nie gorz fię tym/ á pomni/ iż toż ćiało wielką chwałę/ więtszą niżli łośńce piękność y iálność/ y wdzięczność wżytki wonie przechodzącą mieć będzie. *SkarKaz* 205a; Bądźże Boże tobie chwałá/ cześć, moc, siła, iálność, sławá/ boś ty wżyftkich rzeczy Pánem *ArtKanc* TU; *LatHar* 561; *WujNT* 304.

W charakterystycznych połączeniach: jasność bostwa, chwały pańskiej (boskiej) (10), majestatu (2), oblicza boskiego (pańskiego) (7), światłości (wiecznej) (3).

Zwroty: »jasnością (a. od jasności, a. w jasności) (o)świecić (się), oświecony; jasność świeci się« [*szuk zmienny*] (9 : 1; 1): *PatKaz III* 97, 117; Pochwalcieź go y wy wśytki w światłości fwey gwiazdi Iż was pan iálnością fwoią tu ofwieca ząwżdi. *LubPs* ff3v; *RejAp* 14, 147v; *KuczbKat* 285; *BudNT Apoc* 18/1; *ArtKanc* I10v; Swiećić wżdy on [o majestacie Bożym] wieczną iálnością świętym niebiełkim/ ále iedno z dáleká y przez źwierćiađło/ pielgrzymom źiemłkim. *LatHar* 601, 616; A Potymem widźiał drugiego ániola sftępuiącego z niebá/ máiącego moc wielką: y oświećilá fię ziemiá od iálności iego [*et terra illuminata est a gloria eius*]. *WujNT Apoc* 18/1.

»promienie a jasność wydawać« (1): oblycze panny maryey promyeny a yálnoźcz uydaualo dzywną yálnoźczyą *PatKaz III* 112v.

»zaćmić w sobie jasność niebieską« (1): [*gdy przelożeni kościoła odstąpią prawdy, wiary i cnoty*] iuż ich możemy nie zwáć gwiazdami niebiełskimi/ ále gwazdami [!] márnie vpáđłemi ná ziemię/ gdyż zábawiáiąc fie rzeczámí ziemłskimi/ iuż zácмили y zágubili w łobie onę wierną á prawdziwą iálność niebiełką. *RejAp* 76v.

Wyrażenia: »jasność boża, boska, Pana Boga« = *claritas Dei Vulg* (5 : 1 : 1): *Leop Apoc* 21/23; Skrzydłá kthoré zákrywáią thwarz znáczą/ iż Aniołowie fámi nie mogą pátrzyć ná iálność Bożą. *BibRadz* I 356b *marg*, *Ps* 89/17; *SkarŻyw* A5v; A to miáłto nie potrzebuie łośńcá áni księżycá/ áby świećily w nim: ábowiem iálność Boża oświećilá ie *WujNT Apoc* 21/23, *Luc* 2/9, *Apoc* 21/11.

»jasność ojcowska« = *Chrystus* [*szuk 2 : 1*] (3): CHryftus Iezus/ iálność Oycowłka/ y wyrázenie iftności iego/ ktory wżyftko nośi mocą łłowá fwego/ [...] dnia dźisieyźzego raczył fię w chwale wkázáć. *LatHar* 389, 221, 401.

»promień jasności« (4): *PatKaz II* 54v; *RejPos* 284; *GrabowSet* Q; DUchu święty/ krewkości Nálzey day z wyłokości/ Promień twey iálności *LatHar* 366.

»słońce jasności« = *Chrystus* (2): To iuż wżyfcy wiemy kogo łośńcem iálności/ kogo światłem fprawiedliwości piłmá fwięte zowá. Boć nikogo inego iedno Páná nálzego Jezulá Kriřtułá. *RejAp* 99, 136.

»świećąca jasność« (1): Lecź/ gdy ty [o Bogu]/ fwey świećącey/ Mnie vdźielifź/ iálności/ Obłok fpedźifź/ ślepiącey/ Ták/ bym był tey godności Iák Duchy/ co tu żyły w twey miłości. *GrabowSet* O.

»wieczna, wieczysta, wiekuista jasność« [*w tym: »światło, światłość wiecznej jasności« (2)*] = *Bóg* [*szuk 4 : 2*] (4 : 1 : 1): Bo iá [*Maryje*] iálność wieczna łobie obráłá naczyftfzą: bo ćiało okrom zmázy ćielełnéy vrodźilá. *BiałKat* 228v; *GrabowSet* O2v; WSzechmogący y wieczny Boże/ oto iá przyftępuię do Sákrámentu iednorodnego Syná twego [...] iáko niemocny do lekárzá żywotá/ nieczyftý do źrzodłá miłosierźdia/ ślepy do światłości wieczney iálności *LatHar* 208; O Pánie IEzu Chryfte/

zwierciadło iafności wieczney/ przedwieczna mądrości nawyższego Bogá Oycá/ wfpomni ná ono wżalenie twoie *LatHar* 293, 601, 659.

Szeregi: »chwała, (a, abo, i) jasność« [szyk 3 : 2] (5): *WróbŻołt* 118; *KuczbKat* 95; *CzechRozm* 120; WIELKI KROLV [o Bogu]/ obeżłá ciebie świetna chwałą/ Nieprzyftępna twa iaśność [!] wkoło cię odziałá *WisznTr* 29; Nie iednáka będzie ciał świętych iafność ábo chwałą/ ále rozmáitá/ według rozliczności zaftug. *WujNT* 620.

»jasność i oświecenie« (1): A pogáni chodźić będą w iafności twoiey/ y krolowie w oświeceniu wżeścia twego. *BibRadz Is* 60/3.

»światłość a jasność« (4): *RejAp* 186; *RejPosWstaw* [21³]; Ale Pan tobie wftáwiczną świátłością/ á Bog twoy będzie tobie iafnościá. *CzechRozm* 120, 120.

2. *Bezchmurność nieba, słoneczna pogoda; serenitas Mymer¹, Mącz, Calep* (19) : *Serenitas* *Clarheit*. *Iafnozcz. Mymer¹* 4v; *FalZioł* V 55 [2 r.], 55v, 56 [2 r.]; *Serenitas*, *Iafność/ Pogoda/ Wyyáfnienie. Mącz* 386b; *Calep* 971a; Niebo w fwey iafności/ pobudza myśl náłzę/ ku práwey wdźięczności. *ArtKanc* F4v.

W przeciwstawieniach: »jasność (dniowa) ... deszcz, noc« (2): Według przyrodzenia znamienia iafnoć/ albo dełzcz *FalZioł* V 55; *Nocli iafność fwym płáfczem przyodźieie dniowá SapEpit* A4.

Wyrażenia: »jasność dnia, dniowa« (1 : 1): *Hilaritas diei, Iafność dnia. Mącz* 156a; *SapEpit* A4.

»jasność niebieska« (1): *AEthera, yásność [!] niebieska. Mącz* 5c.

»jasność na powietrzu, powietrza« (3 : 2): *Mrozu odelżenie iafnoć na powietrzu. FalZioł* V 55, V 55v [4 r.].

Szereg: »jasność i suchość« (1): *Iafnoć y fuchoć z wiatrem. FalZioł* V 55v.

3. *O kolorze: zbliżony do białości* (6) : *FalZioł* V 1v, 3; *Praestringitur eboris nitor, Iafność słoniowey kości názbýt przebiya álbo ftawa fie ciemna. Mącz* 422a.

Wyrażenie: »śnieżna, śniegu jasność« (2 : 1): *Pokroń mię hyłfopem/ á oczysćcion będę/ Omyy mię/ á śnieżnéy iafności nábędę [et super nivem dealbabor Vulg Ps 50/9] KochPs* 76; *LatHar* 83; *GosłCast* 19.

4. *Zrozumiałość, brak zawilości (o tekście); perspicuitas Mącz, Calep, Cn; evidentia Cn* (8) : *Perspicuitas, Przezrocziłtość/ Iafność. Mącz* 406b; *Nád to w II. ká. dzyeiow Apo. w kazaniu onym Piotrá í. iafności pełnym tego dokłáda Lukáf í. RejPosWstaw* [143³]v; *Calep* 791b; *Otoż albo te dwie mieyfcá fá iafnie málujące Czyśćieć/ álbo więc iż iafność fwoię z wykłádu ták wielkich y świętych dwu kościelnych Doktorow biorá WysKaz* 35.

Zwrot: »jasność ćmić, zacimiać« (1 : 1): A ták też iafność ich prześroczyftá/ wykłádem fwym grubym/ záćimiałz y zelzpacáłz. *CzechRozm* 57v; *SkarKaz* 204a.

Szereg: »jasność, jawność« [szyk 1 : 1] (2): *Evidentia, Iasność/ yáwność. Mącz* 494d; *Calep* 377a.

5. *O zdolności dobrego widzeniai bystrość, ostrość wzroku; lumen Vulg* (7) : *RejPs* 83v; *SienLek* 64; *Prodest perspicuitati oculorum, Cziśćy oczy/ pomaga yásności oczom. Mącz* 431b.

Wyrażenia: »jasność oczu« = *lumen oculorum Vulg* (2): *Serce moię ftrwożone we mnie/ odftąpiłá mię moc moiá/ á iafności oczu moich nie máłz przy mnie [Vulg Ps 37/11]. LatHar* 162 [*idem*] 611.

»jasność wzroku« (2): Mozg Orłowy á żółć z miodem iarzącym zmieszany/ iafność wzroku przywraca oczi pomazując *FalZioł* IV 17b, V 58.

6. Jawność, widok publiczny (10) :

W przeciwstawieniu: »tajemność ... jasność« (2): Sercá íkryte táiemnością/ Otworzy ie Bog iáfnością. *BielKron* 135v; *WujNT* Zzzzz 2v.

Szereg: »jasność i widok« (1): Wfłóncu mowi pímmo poftáwił przybytek fwoy/ to ieft/ ná iáfności y widoku. *SkarJedn* 13.

Wyrażenie przyimkowe: »na jasność« (7):

~ *Zwroty:* »odkryć się na jasność« (1): od tego czáfu záftárzáła waśń y nienawiść/ kthorą wízyścy iákmiarz mieli przeciw duchowieńftwu/ odkryła fye práwie ná iáfność. *BiałKat* 164.

»na jasność (wy)da(wa)ć« (2): Ítárałem fie oto íchucią iákobych mógl w. m. wízem w obecź te Kfiáfzki co nalepiey ná iáfność wydać *BielKron* Mmmm2, 25.

»na jasność wyjść« [szyk zmienny] (3): *LibMal* 1548/144v; *RejKup* d6; *Corycaeus* ascultavit, Proverb. Táymna rzecz wyfzła ná yáfność/ Yuřz to y przekupki wiedzą/ bywa mówiono. *Mqcz* 66d.

»wystąpić na jasność« (1): In medium venire, Wyftępić przed obliczność ná yáfność. *Mqcz* 480c. ~

7. W tytułowaniu osób wysoko postawionych w hierarchii społecznej, głównie panujących (48) :

W połączeniach szeregowych (2): miley nam słucháć gdy kto mowi do iáfności/ zacności/ wielmożności/ świętobliwości/ wielebności/ do máieftatu/ śláchetności/ vrodzoności/ y nawielebnieyfzey miłości náfzey [Cum quis alloquitur celsitudinem, excellentiam, praestantiam, magnificentiam, reverentiam, maiestatem, sanctitatem, nobilitatem, generositatem, egregietatem et reverendissimam dominaionem nostram]. *ModrzBaz* 59v, 59v.

Zestawienia: »Jego Jasność« [w tym: *Jego Cesarska Jasność* (2)] = *Serenitas JanStat* [szyk 11 : 2] (13): Nieprzewyćiężny á Nawielmożnieyfzy Turecki Cefarz/ moy námiłościwfzy pán/ odefłał mię z thákowym pofelłftwem/ áby iáfności wáfzey/ imieniem iáfności iego/ winfzował wfzego dobrego/ ízczęfliwego ná długie czáfy pánowania fortunnego krolowania. *BielKron* 331v, 331v, 332 [2 r.]; y przy Iego Iáfności y Kroleftwie będę ftał/ y przy iego potomkách iáko Rádá iego Iáfności przeciwko koźdemu iego nieprzyácielowi *SarnStat* 1125, 1124 [2 r.], 1125, 1126, 1127 [3 r.].

»Krolewska Jasność« (1): Téż gdzieby Miłtrz wielki żadnym obyczáiem przyśiádz niechciał/ álbo z Królewfką Iáfnością [cum Regia Serenitate JanStat 911] nie zgadzał fie [...] tedy ... *SarnStat* 1127.

»Twoja Jasność« [szyk 1 : 1] (2): Gdyż teź w to y láfkáwe fatá potráfiły/ W czym iá próżny/ tym Iáfność twoię obdárzyły. *StryjWjaz* A2v, A2.

»Wasza Jasność« [w tym: *Wasza Cesarska Jasność* (4)] [szyk 29 : 1] (30): bo pan nasch ma yefcze wiele rzeczy wfłnie mowycz kv pollv v. Iafnośćczy okolo Chrześczyanftwa ktorich rzeczy yeft barfo potrzeba myedzi wáfchą Iafnośćzia *LibLeg* 11/61v, 11/60 [4 r.], 60v [2 r.], 61 [4 r.], 61v [7 r.] (24); Co iefli wáfzá C. I. vcźynić raczyfz/ ma Wáfzá C. I. poznać y doświadczyć/ iż I. M. Turecki Cefarz/ o tym fie pieczołue coby ku pokoiowi przyiáźnie y miłości ítarościám z obopolnym fłużyło. *BielKron* 332, 331v [2 r.], 332 [2 r.].

Synonimy: 1. blask, światło; 2. pogoda; 4. prostota.

Cf **JASŃIA**

